



Complexnummer: 523927

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Bergzicht

Aantal complexonderdelen

3

Monumentnummers van complexonderdelen

523928, 523929, 523930

Woonplaats

Heumen

Gemeente

Heumen

Provincie

Gelderland

Locatie van het hoofdobject

Rijksweg 232, 6582 AB te Heumen

Complexomschrijving

Inleiding

Dit voormalig BIERBROUWERIJ-complex "Bergzicht" van de familie Van den Broek produceerde tot ca. 1920 onder meer het bier "Nieuw Licht". Tussen 1983 en 1994 werd er voor het laatst gebrouwen onder de naam "De Raaf". Ten tijde van de aanwijzing is het complex in gebruik als partycentrum. Op het kadastrale minuutplan van 1820 staat een brouwerij aangegeven ter plaatse van het thans volledig in verval geraakte pand rechts van de oprijlaan. Deze ruïne valt niet onder de bescherming. Omstreeks 1850 was de brouwerij de grootste in Nederland. In de tweede helft van de 19de eeuw tot omstreeks 1920 vond de produktie plaats in de brouwerij annex mouterij links van de oprijlaan, gelegen achter de fabrikantenvilla en het koetshuis. Het complex bevindt zich ten zuiden van Malden in de buurtschap Molenhoek nabij de provinciale grens met Limburg, en is gesitueerd aan de westzijde van de Rijksweg. De fabrikantenvilla ziet uit op het stuwwalmassief ten zuiden van Nijmegen. Achter het complex stroomt de Maas en takt het Maas-Waalkanaal af. Een oprijlaan haaks op de Rijksweg leidt naar het gebouwencomplex en voert rechts langs achtereenvolgens de fabrikantenvilla, het koetshuis en de brouwerij annex mouterij.

Het bierbrouwerijcomplex bestaat uit drie beschermde onderdelen:

1. een fabrikantenVILLA (XIXB);
2. een voormalig KOETSHUIS (XIXB);

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



3. een voormalige BROUWERIJ annex MOUTERIJ (XIXB).

De overige objecten op het terrein vallen buiten de bescherming.

Waardering

Voormalig BIERBROUWERIJ-complex uit de tweede helft van de 19de eeuw.

- Van architectuurhistorische waarde als typologisch goed, betrekkelijk gaaf en duidelijk herkenbaar voorbeeld van een groot ambachtelijk brouwerijcomplex uit de 19de eeuws, bestaande uit een fabrikantenvilla, een koetshuis en een mouterij annex brouwerij met schoorsteen. De complexonderdelen hebben de ruimtelijke indeling goeddeels behouden en bezitten diverse bijzondere interieurelementen.
- Van stedenbouwkundige waarde wegens de historisch-ruimtelijke relatie van het complex met de wegen, wateren en bodemgesteldheid. Het complex is fraai gesitueerd aan de oude handelsweg van Nijmegen naar Maastricht en tussen de Maas enerzijds en de stuwwallen anderzijds (watervoorziening). Het complex heeft enige zeldzaamheidswaarde vanwege de aanleg en structuur van de samenstellende onderdelen. Het complex is van bijzondere betekenis voor het aanzien van het dorp vanwege de omvang en het silhouet met schoorsteenpijp.
- Van cultuurhistorische waarde als bijzondere uitdrukking van een economische activiteit, in casu een voor Nederland uniek voorbeeld van een grote ambachtelijke plattelandsbrouwerij uit de tweede helft van de 19de eeuw die tot 1920 in bedrijf was.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



Monumentnummer*: 523928

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	02 september 2002
Kadaster deel/nr	82888/146

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Heumen	Heumen	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Heumen	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Heumen	C			1890

*Omschrijving***

Omschrijving

Geheel onderkelderde VILLA "Bergzicht" van twee bouwlagen en zolder op rechthoekig grondplan. Het pand is vier vensterassen breed en drie vensterassen diep. De indeling van de gevels is regelmatig.

De bakstenen GEVELS zijn in kruisverband gemetseld en hebben geen enkele horizontale of verticale geleding. De hoofdentree bevindt zich in het midden van de rechter zijgevel. Een hardstenen trap leidt naar een korfboogvormig afgesloten portiek waarin twee muurbankjes, een vleugel deur en een tweeruits bovenlicht. De midden- en bovenpanelen van de deur zijn voorzien van glas en ijzeren roosters in neorenaissance-stijl. In de middenroosters zijn een vogel en een slak verwerkt, gezeten op een tak. De boogvormige omlijsting van het bovenlicht en de zitting van de muurbanken zijn uitgevoerd in wit geaderd rood marmer. De hoge Empirevensters hebben afgeronde bovenhoeken. De uitgemetselde omlijstingen in gele baksteen van de bovenlichten rusten op geprofileerde gebakken kraagsteentjes. De lekdorpels zijn uitgevoerd in hardsteen. In het midden van de gevel aan de straatzijde bevindt zich een balkon met smeedijzeren hek ter breedte van twee vensterassen. Het balkon is bereikbaar via twee 2-delige balkondeuren in Empire-stijl. Een identieke vleugel deur in de linker zijgevel fungeert als terrasdeur. De kelder bezit in de straatgevel vier segmentboogvormig afgesloten muuropeningen die in de vensterassen zijn geplaatst.

Het DAK bestaat uit een omgaand schild met plat. Het dakschild is gedekt met leien in Maasdekking (oorspronkelijk Hollandse pannen) en heeft een overstek met geschulpt gezaagde daklijst (golf- en accolademotief). De hoeken van het plat worden gemarkeerd door gemetselde schoorstenen.

De RUIMTELIJKE INDELING van de villa bestaat uit kamers en suite aan de voorzijde, een dwarsgang met trap in het midden, en

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



werkvertrekken (voormalige keuken, kantoortje) aan de achterzijde. De indeling van de kelder bestaat uit vier naast elkaar gelegen overwelfde compartimenten en een verbindingsgang aan de achterzijde. De villa bezit een groot aantal waardevolle INTERIEURELEMENTEN, zoals natuurstenen vloeren in gang en voormalige keuken en houten vloeren van brede delen in de kamers en suite; marmeren schouwen in de kamers en suite en het kantoortje; een zandstenen schouw in de voormalige keuken; paneeldeuren met geprofileerde kozijnen; een houten luie trap met gebogen treden en twee balustervormige trappalen; vouwblinden en een brede en hoge vleugel deur in de kamers en suite. De lambrizingen en gordijnkoven van ebbenhout zijn verwijderd.

Waardering

FabrikantenVILLA "Bergzicht".

- Van architectuurhistorische waarde als typologisch goed en betrekkelijk gaaf voorbeeld in in- en exterieur van een grote villa uit de tweede helft van de 19de eeuw van een geslaagd ondernemer die bij zijn bedrijf woonde. Achter het vrij sobere exterieur gaat een rijk interieur schuil en een oorspronkelijke ruimtelijke indeling.
- Van stedenbouwkundige waarde als essentieel onderdeel van het voormalige bierbrouwerijcomplex "Bergzicht" en wegens de markante situering op enige afstand van de Rijksweg waarmee het pand verbonden is door een rechte oprijlaan.
- Van cultuurhistorische waarde als bijzondere uitdrukking van een sociaal-economische activiteit, in casu het voorname woonhuis van een ondernemer die bij zijn ambachtelijke bedrijf woont.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Woonhuis(K)

Functie

Woonhuis

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



Monumentnummer*: 523929

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	02 september 2002
Kadaster deel/nr	82888/150

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Heumen	Heumen	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Heumen	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Heumen	C			1890

*Omschrijving***

Omschrijving

Het op de achtergevel van de villa aansluitende voormalige KOETSHUIS met werkplaats, thans horeca gelegenheid, heeft één bouwlaag en zolder op langgerekt rechthoekig grondplan. Dit bouwdeel vormt het relatief smalle en langgerekte verbindingslid tussen het woonhuis enerzijds en de voormalige brouwerij anderzijds. De bakstenen GEVELS zijn in kruisverband gemetseld. De lange gevel aan de zijde van de oprijlaan heeft vier korfboogvormig afgesloten inrijpoorten (thans dichtgezet met glazen invullingen). Bij de aansluiting met het woonhuis bevindt zich een deur en een vierruits raam, beide met halfroond bovenlicht (V-roede). Bij de aansluiting met de brouwerij is in de hoek een nieuwe entree uitgebouwd. De lange gevel aan de tuinzijde wordt nagenoeg helemaal aan het zicht onttrokken door een moderne serre met pannen schilddak. Bij de aansluiting met het woonhuis bevindt zich een deur en een vierruits raam met luiken. Het langgerekte ZADELDAK is gedekt met rode opnieuw verbeterde Hollandse pannen. De dakgoot is afgezet met een gezaagde druiplijst met zigzagmotief. Op het nokuiteinde tegen de brouwerij steekt een gemetselde schoorsteenpijp omhoog. De doorsnede van de pijp ontwikkelt zich van vierkant, via achthoekig naar rond. De RUIMTELIJKE INDELING van het koetshuis omvat het achterhuis van de villa (toiletten en bijkeuken met terrazzovloer, muurkast en troggewelven); de werkplaats (thans als keuken in gebruik), en de eigenlijke stalling voor de koetsen en wagens (vier stijlen waarop een dekbalk in de lengterichting van het gebouw ondersteunen een enkelvoudige balklaag); en aan weerszijden van de schoorsteen twee stookplaatsen voor de ketels op de verdieping van de achterliggende brouwerij.

Waardering

Voormalig KOETSHUIS.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



- Van architectuurhistorische waarde als typologisch goed en duidelijk herkenbaar voorbeeld van een groot koetshuis bij een brouwerij. Het object wordt gekenmerkt door de functionele opzet met een reeks grote inrijpoorten aan de zijde van de oprijlaan.
- Van stedenbouwkundige waarde als essentieel onderdeel van het voormalige bierbrouwerijcomplex "Bergzicht".
- Van cultuurhistorische waarde als bijzondere uitdrukking van een economische activiteit, in casu het onderkomen van de voor de bierproductie benodigde transportmiddelen paard en wagens.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Onderdeel woningen e.d.

Functie

Garage(K)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



Monumentnummer*: 523930

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	02 september 2002
Kadaster deel/nr	82888/179

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Heumen	Heumen	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Heumen	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Heumen	C			1890

*Omschrijving***

Omschrijving

Op het koetshuis aansluitende voormalige BIERBROUWERIJ annex MOUTERIJ op rechthoekig grondplan met respectievelijk drie en vier bouwlagen. De verdiepingen van de mouterij hebben verschillende hoogten. Na een ingrijpende restauratie is het gebouw thans in gebruik als horecagelegenheid annex brouwerijmuseum. De bakstenen GEVELS zijn in kruisverband gemetseld. De verdiepingvloeren worden gemarkeerd door sier- en rechte muurankers. De indeling van de gevels is onregelmatig. Het merendeel van de uitgespaarde muuropeningen betreft kleine getoogde stalen ramen in verschillende afmetingen (spitsboogvormige roeden bovenin). De grootste exemplaren bevinden zich in de tweede en derde bouwlaag van het brouwerijgedeelte. Achterin de lange rechter zijgevel bevindt zich een grote getoogde poort. Het DAK bestaat uit een laag omgaand schild en een plat. Het dakschild is gedekt met gesmoorde oud-Hollandse pannen. De hoekkepers en de bovenranden zijn afgedekt met zink. Het dak watert af zonder goten. Onder het overstek is een gezaagde druiplijst met golfmotief aangebracht. Op de aansluiting van brouwerij en koetshuis steekt een gemetselde schoorsteenpijp omhoog. De doorsnede van de pijp ontwikkelt zich van vierkant, via achthoekig naar rond. De gecompliceerde RUIMTELIJKE INDELING bestaat in hoofdlijnen uit een brouwerij voorin het gebouw en een achterliggende mouterij met dubbele capaciteit. In het mouterijgedeelte is de produktiegang aan de noordzijde het best bewaard gebleven. Aan de zuidzijde zijn aanpassingen doorgevoerd ten behoeve van horecagebruik. Afhankelijk van het oorspronkelijke gebruik van de ruimte bestaat de constructie uit tweezijdig overstekende dekbalkgebinten waarop een enkelvoudige balklaag met brede delen, of uit troggewelven op ijzeren liggers en dito stijlen.

Uit het INTERIEUR van de brouwerij zijn de koperen waterketels voor het koken verwijderd. Wel bewaard is een 150 jaar oude koperen ketel met een capaciteit van 1250 liter (afkomstig van de Nijmeegse Distilleerderij Onstenk), het zogenaamde koelschip op de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument



bovenste verdieping voor het afkoelen, filter- en afvulapparatuur en een luiwerk met hijsmechanisme voor intern transport.

De mouterij bestaat uit enkele opslagzolders voor het graan, bezit een poetsmachine en nog één stenen weekbak, een kiemkelder met vloer van estrikken, een liftschacht naar de droogafdeling met koperen eestroosters en een eestoven. Buiten de brouwerij staat een fustenaafvuller (?) opgesteld.

Waardering

Voormalige BIERBROUWERIJ annex MOUTERIJ.

- Van architectuurhistorische waarde als typologisch goed, betrekkelijk gaaf en duidelijk herkenbaar voorbeeld van een grote ambachtelijke bierbrouwerij annex mouterij uit de tweede helft van de 19de eeuw. Het object wordt gekenmerkt door de functionele opzet en verschijningsvorm. In het interieur is de ruimtelijke indeling goeddeels behouden en is een groot aantal elementen bewaard gebleven die het productieproces van het mouten en brouwen illustreren.
- Van stedenbouwkundige waarde als essentieel onderdeel van het voormalige bierbrouwerijcomplex "Bergzicht". De brouwerij annex mouterij is van bijzondere betekenis voor het aanzien van het dorp vanwege de omvang en het silhouet met schoorsteenpijp.
- Van cultuurhistorische waarde als bijzondere uitdrukking van een economische activiteit, in casu het op ambachtelijke wijze mouten en brouwen van bier.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Functie

Bierbrouwerij